

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նշ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

37(07)

2-82

L1 MAR 2010

Կ Ո Ւ Լ Տ Ո Ւ Ր Ա Կ Ա Ն
ԹԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ
Պ Ր Ո Ք Լ Ե Մ Ը

ՇՐԱԳՐԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ԲՅՈՒՐՈ

37(07)

4-89

Գ Ե Տ Հ Ր Ա Տ

1931

Շ Ե Ր Ե Վ Ա Ն

3363

37(07)

My.

4-82

Կ Ո Ւ Լ Տ Ո Ւ Ր Ա Կ Ա Ն
ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԻՄՆԱԿԱՆ
Պ Ր Ո Ւ Լ Ե Մ Ը

1002
33635

ՄՐԱԿՐԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ԲՅՈՒՐՈ

Մայիս 1931

Թարգմ. Գառ. Հակոբյան

Գ Ե Տ Ն Ր Ա Տ

1931

Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն

27 FEB 2014

44 776

ՊԵՏՐՈՍԻ ՏՊԱՐԱՆ
ՊԼԱՆԻՆԻՍ 0857 (F)
ՆՐԱՏ. № 1861
ՊԱՏՎԵՐ 5102
ՑԻՐԱԺ 2000

ԿՈՒՆՏՈՒՐԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՇԻՄՆԱԿԱՆ ՊՐՈՔԼԵՍՆԵՐԸ

(Մերոգական մեակում)

I ԹԵՄԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԱՒՐՈՒՄԸ

Թեմայի հիմնական նպատակն է՝ կուլտուրական հեղափոխության մասին լենինյան ուսմունքի և XV ու XVI կուսհամագումարների համապատասխան վորոշումների հիման վրա՝ կուլտուրական շինարարության գործի այն հիմնական խնդիրները, վորոնք տվյալ ետապում ամբողջ ճակատով սոցիալիստական ծախալուն հարձակում գործելու պայմաններում ծառացած են կուսակցության առաջ՝ հանուն ԽՍՀՄ-ի սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցումն ընթացիկ տարում ախարտելու պայքարի պայմաններում:

Ընթերցողների ուշադրության մարիլիգացիան այս խնդիրների շուրջը, — վորոնք հաջողությամբ կարող են լուծվել միայն կուսակցության գլխա-

վոր քծից շեղվելու դեմ յերկու ճակատի վրա՝ կուլտուրայի ու դասակարգային թշնամու և նրա դադախարական ազենտուրայի դեմ հետադա-հարձակում գործելու ճակատում՝ անխնա պայքար մղելու հիման վրա, — պետք է ապահովի ընթեր-ցողների մասնակցութիւնը կուլտուրական հե-ղափոխութեան խնդիրներն անմիջականորեն իրա-կանացնելու գործին:

Թեմայի մշակումը ղուգադիպում է անցկաց-վող («Լեպսե»-ի անվան գործարանի բանվորնե-րի նախաձեռնութեամբ — տես «Իդվեստիա», 1931 11 մայիսի)՝ 1931 թ. կուլտպլանի իրակա-նացման համար պայքարելու հարվածային միամսյակին: Ամեն մի դպրոց, ամեն մի խմբակ մասնակից դարձնելով — մշակման հետե-վանքով — միամսյակի հաջողութիւնների հա-մար մղվող պայքարին՝ անհրաժեշտ է սրանով իսկ սկիզբ դնել ընթերցողների հետադա սխտեմատիկ մասնակցութեանը, կուլտուրական հեղափոխու-թեան մարտական խնդիրների լուծման գործին:

Կոմունիստը կուլտրանակային է, կուլտես-տաֆետի աղդարարը, կուլտարշավի կազմակեր-պիչը, հանուն նոր դպրոցի պայքարողը, կուլ-տուրական շարժման առաջավորը — ահալասիկ այն գործնական արդիւնքները, վոր պետք է

ձեռք բերվեն տվյալ թեման դպրոցներում և խում-բակներում մշակելու հետևանքով:

II. ԹԵՄԱՅԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ՊԼԱՆԸ

1. Կուլտուրական հեղափոխութիւնը ժողո-վրդական տնտեսութեան սոցիալիստական վերա-կառուցման կարևոր պրոքիւմներից մեկն է:

2. Դասակարգային պայքարը կուլտուրական նակատում:

3. Պայքար յերկու նակատի վրա՝ կուլտու-րական շինարարութեան ասպարիզում:

4. «Յերեսներս դեպի տեխնիկա» լոզունգը:

5. Կուլտուրական շինարարութեան գլխավոր բնագավառները:

ա) Պայքար կադրերի համար. բ) ընդհանուր պարտադիր ուսուցում և դպրոցի պոլիտեխնիգա-ցիա. գ) անգրագիտութեան վերացում:

6. Մասսաներին կուլտուրական նակատի հիմնական խնդիրների շուրջը գորակոչելու ձևերը (կուլտարշավ, կուլտեստաֆետ)

7. Միասնական կուլտծրագիր:

III ԹԵՄԱՅԻ ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ ՅԵՎ
ՀԱՆԳՈՒՅՑԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐՈՒ-
ԹՅՈՒՆ

1. Կուլտուրական հեղափոխությունը ժողովրդական տնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման կարևորագույն պրոբլեմներէից մեկն է:

Այս բաժինը մշակելիս, ամենից առաջ պետք է ընդգծել, Վոր կուլտուրական հեղափոխության ծավալումը ժողովրդական տնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման խնդիրները հաջող կերպով լուծելու կարևորագույն պայմաններից մեկն է: Սոցիալիստական շինարարության չլուծման անհամբար տեմպերը, յերկրում տեղի ունեցող սոցիալ-տնտեսական մեծազույն տեղաշարժերը, մասսաների քաղաքական ակտիվության հակայական աճումը— այս բոլորը պահանջում են աշխատավորական լայն մասսաների հսկայական կուլտուրական վերելք:

Այնուհետև պետք է կանգ առնել կուլտուրական շինարարության հարցերի նկատմամբ կուլտուրական XV XVI համագումարների հիմնական զրույթների վրա, Վոր նախատեսում են միլիոնավոր մասսաների մօրիլիզացիա՝ կուլտուրային տիրապետելու և կուլտուրական շինարարու-

թյունը բաշխելիյան տեմպերով ծավալելու համար: Կուլտուրական XVI համագումարն իր Վորոշումների մեջ նշում է, Վոր «յերկրի կուլտուրական շինարարության ծավալման տեմպերը դեռ ամենեւեմ եւ բավարար չեն» (բանաձև՝ ԿԿ հաշվետվության առթիւ), Վոր այս տեմպերը դեռևս հետ են մնում սոցիալիստական շինարարության տեմպերից և պահանջեց ուժեղացնել այդ տեմպերը: Այսպիսով՝ կուլտուրական ճակատի հարձակումը պրոլետարիատի սոցիալիստական վողք հարձակման անկապտելի մասն է դառնում:

Այնուհետև պետք է մատնանշել, Վոր կուլտուրական հեղափոխության ծավալումը հանդիսանում է Վ. Ի. Լենինի համապատասխան ցուցումների ու պատգամների անմիջական կատարումը:

1922 թ. Լենինը դրում է—«գլխավորը, Վոր մեզ պակասում է՝ կուլտուրականությունն է, կառավարելու ընդունակությունը: Նեպոլ մեզ համար տնտեսապես ու քաղաքականապես միանգամայն ապահովում է մեր սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցման հնարավորությունը: Բանը «միայն» պրոլետարիատի և իր ավանդարդի կուլտուրական ուժերն են, (Լենինյան ժողովա՝ Ժու, VIII, էջ 68): Ինքնըստինքյան պարզ է, Վոր

լենինյան այս արտահայտութիւնը հատուկ ակտուալ նշանակութիւն է ստանում այժմ, յերբ մենք ավարտում ենք սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցումը:

Կուլտուրական հեղափոխութեան պրոբլեմը լենինի կողմից համալս է ընդգծվել: Այդ մասին նա գրել է նաև իր վերջին՝ «կոոպերացիայի մասին» հոդվածում:

«Մենք ու քաղաքական ու սոցիալական հեղաշրջումը, — գրում է լենինը. — նախորդող հանդիսացավ այն կուլտուրական հեղաշրջմանը, այն կուլտուրական հեղափոխութեանը, վորին դեմ առ դեմ մենք այսօր այնուամենայնիվ կանգնած ենք: Յեւ վ շարունակում ե—մեզ համար այժմ բավական է այդ կուլտուրական հեղափոխութիւնը, վոր դառնանք միանգամայն սոցիալիստական յերկիր (Յերկերի ժողովածու, հատոր XVIII, մաս 2, էջ 134-135):

Այս բաժինը մշակելիս, անհրաժեշտ է ոգտագործել մեր կուլտուրական հետամնացութեան փաստերը (մեքենաների փշացումն Ստալինգրադի գործարանում, տվյալ ձեռնարկութեան խորհրդանշութեան և կուլանաեութեան մի շարք փաստեր. գործաւթում, հարբեցողութիւն), վորոնք արգելակում են մեր զարգացման արագ տեմպերը:

2. ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅԿԱՐԸ ԿՈՒՆՏՈՒԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏՈՒՄ

Պարզաբանելով, վոր կուլտուրական ճակատում պրոլետարիատի հարձակումը հանդիպում է դասակարգային թշնամու կատաղի դիմադրութեանը՝ պրոպագանդիստը պետք է մերկացնի այս դիմադրութեան զանազան ձևերը: Պետք է մատնանշել, վոր կուլտուրական ճակատում դասակարգային թշնամին հատուկ ձևունութիւն ու ճարպիկութիւն է ցուցաբերում, ամեն կերպ ձգտելով արգելակել կուլտուրական հեղափոխութիւնը:

Պրոպագանդիստն առանձնապես պետք է շեշտի կուլտուրական ճակատում դասակարգային թշնամու ցույց տված դիմադրութեան հետեյալ ձևերը.

ա) վնասարարութիւնը գիտութեան բնագավառում. սոցիալիստական շինարարութեանը թըշնամի տեսութեան տարածումը, գիտական ուսումնասիրութեան փոխանակումը կեղծ գիտական նյութերով, վորոնց նպատակն է այս կամ այն բնագավառում խորհրդային իշխանութեանը վնաս հասցնել: Իբրև որինակ, կարելի յ է բերլ՝ տեխնիկական պրոբլեմների «մշակումը» Ռամզինի և «արդյունաբերութեան կուսակցութեան» մյուս անդամների կողմից, ագրարային պրոբլեմներինը՝

Կոնդրատյեվի, Չայանովի և այլոց կողմից, տըն-
տեսական պրոբլեմներին՝ Գրոմանի, Մուխոմո-
վի, Բադարովի, Ֆին-Յենոտայվսկու, Ռուբինի և
այլոց կողմից:

բ) վնասարարությունը կադրեր պատրաստե-
լու բնագավառում, վոր արտահայտվում է ԲՈՒՀ-
երի և ԲՏՈՒՀ-ների վերակազմության դործը
դանդաղեցնելու, ուսանողների արտադրական
պրակտիկան, դասավանդման մեթոդները և այլն
ձախողելու ձգտումով:

գ) յեկեղեցականների հակահեղափոխական
ակտիվության աճումը, վորոնք փորձում են խան-
դարել կուլտուրական հեղափոխության դարգա-
ցումը:

դ) կուլակային հակահեղափոխական ազդեա-
ցիան՝ ընդդեմ ընդհանուր ուսուցման և անգրա-
գիտության վերացման:

ե) կուլակների փորձը՝ ձախողելու կուլտու-
րական աշխատանքի նյութական բազան (դպրոց-
ների, խրճիթ-ընթերցարանների և այլ շենքերի
հրդեհում) և մեր շարքերից խլելու կուլտուրական
նակատի առաջավորներին (ժահավոր՝ ինորհ-
դային իշխանությունը նվիրված՝ կուլտարչավի
կազմակերպիչների, լավագույն խրճիթվարների,
առուցիչների վրա):

զ) կուլակային հակահեղափոխական դադա-
փարների խցկումը հեղափոխական դրականու-
թյան մեջ (Պիլնյակ, Զամյատին):

Այս բաժնում ևս անհրաժեշտ է կանգ առնել
ինտելիգենցիայի մեջ տեղի ունեցող և ուժեղացող
դեֆերենցիացիայի վրա: Մի կողմից՝ մասսաների
զադրի մասը միանդամայն անցնում է պրոլետա-
րիատի կողմը՝ մասնակից դառնալով նրա սոցիա-
լիստական հարձական դործին: Մյուս կողմից՝
հին, հետադիմական բուրժուական ինտելիգեն-
ցիայի մնացորդները, վոր առաջ հույս եյին դնում
խորհրդային սխտեմի «խաղաղ վերասերման»
վրա, այժմ, հանձին հաջողությամբ ծավալվող
սոցիալիստական շինարարության, դեպի հակա-
հեղափոխական լազերն են գլորվում, «սոցիալա-
կան բազա» հանդիսանալով վնասարար ուժերի-
ների, Կոնդրատյեվների, Գրոմանովների և այլոց
համար:

3. ՊԱՅԻԱՐ ՅԵՐԿՈՒ ՀԱՄԱՏԻ ՎՐԱ՝ ԿՈՒԼՏՈՒ-
ՐԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՍՊԱՐԵՑՈՒՄ

Տվյալ բաժնում պրոպագանդիստը պետք է
պարզաբանի ունենդերներին, վոր կուլտուրական
ճակատում կուսակցության գլխավոր դժից կա-
տարվող շեղումները հույս հյուսիսում են անում,

ինչով քաղաքականութեան ու տնտեսական շինարարութեան հարցերի մեջ ուղղորտունիստական թեորիան ու պրակտիկան են սնվում, և «դասուկարգերի պայքարի պայմաններում բուրժուազիայի ու բուրժուական գաղափարախոսութեան կողմից պրոլետարիատի և իր կուսակցութեան վրա ճնշում գործ դնելու» արտահայտութիւնն են հանդիսանում (ՄՏԱԼԻՆ) :

Այնուհետև պետք է մերկայցնել կուլտուրական ճակատում աջ և «ձախ» շեղումները, յերեւան գալու ձեւերը :

Այլ ուղղորտունիստները կուլտուրական ճակատում դասակարգային պայքարը չեն տեսնում, կուլտուրական հեղափոխութեան խնդիրներն անտեսում են, կուլտուրական շինարարութեան բայլչեկիկան տեսլելին դնում են դուրս գալիս, «մամբ բուրժուական լիքերալիզմ» են ցուցաբերում՝ ամբողջանելով կուլտուրական աշխատանքի քաղաքական բովանդակութիւնը, լոկ «կուլտուրականութեամբ» փոխարինելով մասսաների սոցիալիստական դաստիարակութեան մարտական աշխատանքը : Ինչպես և տնտեսական շինարարութեան ասպարիզում, աջերը կուլտուրայի ճակատում ելինքնահոսի տեսութիւնն ու պրակտիկան տարածադներն են հանդիսանում, չհասկանալով մասսա-

ների ղեկավարումն ու նրանց կազմակերպումը՝ կուլտուրական հեղափոխութեան մարտական խընդիրների շուրջը :

Կուլտուրական ճակատում ուղղորտունիզմի ամենացայտուն որինակը ՀԱՄԿՈ-ի նախկին ուղղորտունիստական ղեկավարութեան կուլտուրական «պլատֆորմն» եր : Արհմիութիւնների կուլտապարատը վորպես պայքարի զենք ողտագործելու փոխարեն, ընկ. Տոմսկին խորհուրդ եր տալիս հրաժարվել մասսաների քաղաքական դաստիարակութիւնից : — «Բանվորին դուք ամեն ինչ տենդենցներով, ուղղութիւններով եք տալիս, — ասում է ընկ. Տոմսկին՝ արհմիութիւնների VI համագումարում : — Այս բանը բանվորին ձանձրացնում է և նա ուղում է վոր մի բան ել առանց ուղղութեան լինի» (արհմիութիւնների VI համագումարի սղագիր հաշվետվութիւն, հրատարակութիւն ՀԱՄԿՈ-ի) :

«Ձախ» ուղղորտունիզմը կուլտուրական ճակատում, ինչպես և մյուս ճակատներում «մանր բուրժուական ռադիկալիզմով» է արտահայտվում : Մի կողմից՝ Տրոցկին թխտում է բանվոր դասակարգի կողմից անցողիկ շրջանում պրոլետարական կուլտուրա ստեղծելու հնարավորութիւնը, ձգտելով պրոլետարիատի կապիտալիստ-

ցիային՝ բուրժուական կուլտուրայի առաջ, առաջարկելով մինիմալիստական խնդիրներ, ամբողջ դործը հասցնելով բուրժուազիայի կուլտուրայից ինչ վեր մինիմում յուրացնելուն («Մեր դարաշրջանը դեռևս նոր կուլտուրայի դարաշրջան չի»։ «Ընդհանուր օրահանգիստ է։ Պիտի շապիկը լվանալ, մազերը խոզել ու սանրել և, առաջին հերթին, հիացանք մաքրել և յուզել»։ Լ. Տրոցկի, դրակա-նություն և հեղափոխություն, էջ 145, հրատ. 2-րդ)։ Մյուս կողմից՝ Տրոցկիներն ու կուլտուրական ճակատի «ձախ» խոտորոդները փորձում են ծայրահեղ «ձախ», արմատական «դատարկախոսությամբ կուսակցությունը հեռացնել կուլտուրական հեղափոխության մարտական խընդիրների լուծումից։ Այսպես, որինակ՝ «ձախերը» դսրոցի վերացման դադափար են առաջ քաշում, այն հիմնավորելով ամբողջ ուսուցումն անմիջա-կանորեն արտադրություն փախադրելու անհրա-ժեշտության բարձրագույնը դատարկախոսու-թյամբ։ Այս խոտորումները ձեռնառու լին միայն կուլակությունն ու նրա դադափարախոսներին, վորոնք չահագրգռված են ընդհանուր ուսուցման և դպրոցի պոլիտեխնիկացման ձախողումով։ «Ձախ խոտորումների աշխարհի մի արտահայտություն էլ հակակրոնական հարցերում վորոշ աշխատա-

կիցներին բռնած դիրքն է։ Նրանք պնդում են, թե՝ «մեր բանվորներն աստծուն չեն հավատում, և հակակրոնական աշխատանքը մեզ համար այնքան էլ ակտուալ չի»։ Թուրացնելով հակակրոնական ճակատը՝ «ձախերը» դրանով իսկ ուժեղացնում են յեկեղեցականների ու կուլակության դիրքերը։

4. «ՅԵՐԵՍՆԵՐՍ ԴԵՊԻ ՏԵՆՆԻԿԱ» ԼՈԶՈՒՆԳԸ

Այս բաժնին վերաբերող դրույցն անմիջապես կապված պետք է լինի կուսակցության գլխավոր գծի համար կուլտուրայի ճակատում մղվող պայ-քարի հետ։ Կուլտուրական չինարարության առ-պարիզում «յերեսներն» դեպի տեխնիկա» լողուն-դը կյանքում կիրառելու ընդունակություն, այս վճռական ողակին կառչելու և ըստ այսմ կուլտ-աշխատանքի ամբողջ սխտեմը կառուցելու ըն-դունակություն—աշխատիկ այն փորձաքարը, վորով առաջին հերթին պիտի և ասուգվի այս կամ այն կուսկազմակերպույան ունակութունը՝ պայքարելու կուլտուրական փակաւում՝ կուսակ-ցության գծի իրականացման համար։

Այս բաժնի «մշակման» հիմքը պետք է դարձ-նել «տնտեսականների խնդիրների մասին» ընկ. Ստալինի արտառանած ճառը (տես մեթոդա-մշակում—հսոցիալիստական արդյունաբերության

տնտեսավարների կոնֆերենցիայի արդյունքնե-
րը»): Ուրեմն՝ մշակման պլանն այսպես է լինելու:

ա) Արդֆինպլանի կատարման համար անհը-
րաժեշտ յերկու հիմնական պայման. որչեկտիվ
հնարավորությունների գոյություն՝ մի կողմից և
մեր ձեռնարկությունները ղեկավարելու ցանկու-
թյուն և ընդունակություն՝ մյուս կողմից:

բ) Առաջին պայմանը մենք ունենք:

3) Պետք է յերկրորդ պայմանը նվաճել: «Ենթե-
ներս պետք է մասնագետ, գործի տեր դառնանք,
յերեսներս դեպի տեխնիկական գիտելիքները
պետք դարձնենք» (Ստալին, «տնտեսավարների
խնդիրների մասին»):

Այնուհետև պետք է կանգ առնել տեխնիկայի
համար պայքարելու նոր ձևերի վրա, վորոնք
ներկայումս մասսաներն իրենք են առաջադրում
— Ստալինի անվան տեխնիկայի բրիգադներ, ձՏՍ
չեֆություն՝ տեխնիկական ուսումնասիրող բանվոր-
ների խմբակների վրա, տեխնիկայի ներմուծում
մասսայական լուսավորության և կուլտուրամու-
րության ցանցի մեջ, դասընթացների նոր ցանց,
տեխնիկական հեռակա կրթության զարգացում և
այլն:

Առանձնապես պետք է կանգ առնել բանվորա-
կան կրթության միասնական սխեմայի վերաբեր-

մամբ ՌՍՖՍՀ Ժողովուրդների կայացրած վորոշ-
ման վրա (տես «Իզվեստիա», 10 մայիսի 1931 թ.)
Այս սխեմայի զանազան ողակները (նախապա-
րաստական դասընթացներ, արտադրական ու
պոլիտեխնիկական դասընթացներ, բանվորական
տեխնիկական դպրոց, տեխնիկում և ԲՏՈՒՀ)
պետք է ապահովեն ամենաբազմազան վորակի ու
պատրաստության տեր բանվորների ընդգրկումը:
Տնայնագործականության և խառնիճաղանձու-
թյան վերացումը, վոր բանվորական կրթության
ասպարիզում մինչև որս ել գոյություն ունեն և
բանվորների ընդհանուր տեխնիկական կրթու-
թյան՝ առավել չափով՝ կարճ ժամանակում
գործնականորեն իրականացումը, հսկայական
եֆեկտ պետք է տան «յերեսներս դեպի տեխնի-
կա» լողունը կենսագործելու ասպարիզում:

107
39635

5. ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԿԱՆ ՃԱԿՍՏԻ ԳԼԽԱՎՈՐ ԲՆԱԳԱ-
ՎԱՌՆԵՐԸ

Ունեղներներին պետք է ծանոթացնել կուլ-
տուրական ճակատի գլխավոր բնագավառներում
(պայքար կողերի համար, ընդհանուր ուսու-
ցում, անգրագիտության վերացում) կուսակցու-
թյան ձեռք բերած նվաճումներին ու հետագա ա-
նելիքներին: Իհարկե՝ սկզբից պետք է հիմնավո-

բել, թե ինչո՞ւ այս բնագավառները գլխավոր և հիմնական են հանդիսանում:

Ինչ վերաբերում ե կադրերի պրոբլեմին, ռե-
կոնգրեսներին պետք է հիշեցնել տվյալ հարցի
առթիվ հուլիսյան և նոյեմբերյան (1928 թ.) պլե-
նումների կայացրած վորոշումները: Հուլիսյան
պլենումը կադրեր պատրաստելու գործն անմի-
ջականորեն կապում է «մեր արտադրության մեջ
վոչ միայն մեր, այլև արտասահմանյան դիտու-
թյան և տեխնիկայի բարձրագույն նվաճումներն
ըստ ամենայնի արմատացնելու» անհրաժեշտու-
թյան հետ (պլենումի բանաձևեր):

Շեշտելով, մի կողմից՝ տեխնիկական մաս-
նագետների պահանջ ունենալու և նոր կադրեր
պատրաստելու գործի վիճակի միջև յեղած ան-
համապատասխանությունը, իսկ մյուս կողմից՝
հին մասնագետների մեջ «սոցիալիստական ին-
դուստրացիան սարսուռածի ու վնասարարության
անմիջական հաղորդիչների» գոյությունը՝ հու-
լիսյան պլենումը կադրերի համար մղվող պայքա-
րը համարում է «վոչ կուսակցության կարեւոր-
ագույն խնդիրը»: ԿԿ-ի նոյեմբերյան պլենումը
շեշտում է, վոր «մասնագետների պահանջի, և
նրանց տեմպերի աշխատանքի զարգացման միջև մենք
կանգնած ենք «մկրատի» ահադին բացվացքի ա-

ռաջ»: Այս, — առված է պլենումի վորոշումնե-
րի մեջ, — արդեւք կարող ե դառնալ սոցիալիստա-
կան տնտեսութեան հետագա հաջող զարգացման
գործին»:

Ընդհանուր ուսուցման մասին ընկ Ստալինը
XVI համագումարում խոսում եր վորպես «կուլ-
տուրական հեղափոխութեան վնական քայլի»
մասին: XVI համագումարն իր վորոշումներով
գտնում է, վոր «ընդհանուր ուսուցման կիրառու-
մըն ու անդրադիտութեան վերացումը վողջ կու-
սակցութեան մարտական խնդիրը պետք է դառնան
(բանաձև՝ ԿԿ-ի զեկուցման առթիվ):

Կուլտուրական շինարարութեան հարվածային
բնագավառների լուսաբանման կապակցութեամբ
հարկավոր է ունկնդիրների ուշադրութեանը հը-
րավիրել նաե նախադարձական դաստիարակու-
թեան գործի վրա, վոր կանանց արտադրական
կյանքին մասնակից դարձնելու հեռեաքով ա-
ռանձնապես մեծ նշանակութեան և օտանում:

Պարզելով կուլտուրական ճակատի կենտրո-
նական բնագավառները՝ արոպազանդիստն ուն-
կընդիրներին պետք է ծանոթացնի այն արդունք-
ներին, վոր թե ամբողջ ՌՍՀՄ-ում և թե Մոսկ-
վայի մարզում կուսակցութեանն է ձեռք բերել
այս բնագավառներից ամեն մեկում: Ինչ վերա-

բերում է Մոսկվայի մարզի տվյալներին, ապա այն պետք է քաշել խորհուրդների Մոսկվայի մարզի 2-րդ համագումարի նյութերից (զեկուցում ընդհանուր ուսուցման և անդրադիտության վերացման մասին և համագումարի բանաձևվր) : Պետք է մշակել նաև տվյալ շրջանի կուլտուրական շինարարության արդյունքները՝ ոգտագործելով տեղական նյութերը և ,ամենից առաջ, խորհուրդների շրջանային անցյալ համագումարների նյութերը :

Ստորև բերում ենք վսրոշ տեղեկատու նյութեր՝ ԽՍՀՄ-ից և Մոսկվայի մարզերից : Պրոպագանդիստների և ունկնդիրների իրենց ձեռք բերած այս մյուս նյութերի հիմամբ, մանրամասն պետք է կանգ առնել կուլտուրական շինարարության հետագա խնդիրների վրա՝ յեկակետ ունենալով խորհուրդների Մոսկվայի մարզի 2-րդ համագումարի բանաձևը, ընկ. Լյուբիմովի զեկուցման առթիվ :

Պայքար համուն կադրերի

Վերջին յերեք տարվա ընթացքում, յերբ Շախտիի գործի առնչությամբ կուսակցությունը տեխնիկական կադրեր պատրաստելու ահագին աշխատանք ծավալեց, մենք այս գործում խոշոր

նվաճում ունեցանք : ԲՏՈՒՀ-ների և տեխնիկումների շրջանավարտներն այժմ մի քանի անգամ գերազանցում են այն, ինչ մենք ունեցել ենք ընդամենը յերկու տարի առաջ : Արդյունաբերության բնադավառում գլխի չափով ավելացել են ճարտարագիտական տեխնիկական անձնակազմի կադրերը, գլխավորապես իհաշիվ յերիտասարդության : Արդյունաբերության բնադավառում մենք այս տարի համեմատաբար ավելի (100 աշխատող) ճարտարագիտական տեխնիկական կադր կունենանք, քան 1927 թվին : Արդյունաբերական գիտական աշխատողները միայն առցյալ տարվա մեջ 110% աճել են, իսկ գիտահետադոտական մարմինների աշխատակիցների ընդհանուր թիվն աճել է 106% : Պետք է հետագայում ևս այս աշխատանքը յեռանդուն կերպով ծավալել» (Մոլոտով, զեկուցում Խորհուրդների Համամիութենական VI համագումարին) :

Ընդհանուր ուսման և պոլիտեխնիզացիայի մասին

Տարրական դպրոցներում սովորողների թիվը հասցված է մինչև 14 միլիոնի : 1930 թվի յերկրորդ կիսամյակի ընթացքում տարրական դպրոցները մինչև 60 հազար նոր ուսուցիչ և ուղարկվել : Արդյունաբերական շրջաններում ու բանվորական վայրերում իրականացում է այն, վսր ընդհանուր

ուսուցումը փաստորեն փոխվում է յոթնամյա ուսուցման:

Դիտենք, վոր ցարական Ռուսաստանի տարրական ուսուցման ամենաարագ զարգացումը տեղի չե ունեցել 1905-1914 թվականներին: Այդ ժամանակամիջոցում (9 տարի) տարրական դպրոցներում սովորողները թիվը 4.479.741-ից մինչև 6.535.955-ի հասավ, կամ 40% աճեց: Իսկ Պոր-ճորդային յերկիրն 8 տարվա ընթացքում — 1923-ից մինչև 1931 թվի — կարողացավ տարրական դպրոցում սովորողների թիվը 6.721.567-ից ավելացնել մինչև 14.380 հազարի կամ ավելի քան յերկու անգամ:

Դպրոցի պոլիտեխնիզացումն իրականացվում է. ա) դպրոցները դործարաններին, ՄՏԿ, խորհրտնտեսություններին ու կոլտնտեսություններին կցելու միջոցով. բ) աշակերտների արտադրական աշխատանքը կազմակերպելու միջոցով, վոր (աշխատանքը) սերտ կերպով կապված է թեորետիկ ուսուցման հետ և դ) ամբողջ սովորող մասսան սոցիալիստական շինարարության դործին ակտիվ կերպով մասնակից դարձնելու միջոցով:

Ընդհանուր ուսուցման և պոլիտեխնիզացման բնագավառների հետագա բոլոր խնդիրները նշված են ՀոմԿ (բ) ԿԿՆ 1931 թ. փետրվարի 21-ի վորդ-

ման և Պորհաբդների Համառուսական համագումարի վորոշումների մեջ:

Ընդհանուր ուսուցման դործը Մոսկվայի մարզում հետևյալ արդյունքն է տվել: 8-11 տարեկանի դպրոց մտնելու խնդիրը հիմնականում լուծված է արդեն: I աստիճանի դպրոց են առնված 1.062 հազար յերեխա: Մոսկվայում և 99 քաղաքային ու արդյունաբերական կետերում յոթնամյա պարտադիր ուսուցում է մտցված: Պարտադիր ուսումն ընդգրկել է 44 հազար 11-15 տ. դեռահաս: 1930 թ. 430 նոր շենք է կառուցվել, դեռահաս: 1930 թ. 430 նոր շենք է կառուցվել, Տարրական դպրոցին արվող հատկացումները 1930 թվի 32 միլիոնից 1931 թվին 46 միլիոն ուբլու յեն հասել: Մոսկվայի մարզային II համագումարի վորոշման համաձայն, 1931 թվին 29 չրջանում (Մոսկվամերձ ավազանի և ՄՏԿ շրջաններ) յոթնամյա ընդհանուր լրացուցիչ ուսուցում պետք է մտցվի:

Անգրագիտության վերացումը

«ՌՍՖՍՀ» Ժողկոմխորհը յեղակետ ունենալով անդրագիտությունը յերեք տարում վերացնելը՝ 1929/30 թվի դործառնական տարվա համար հաստատել է 4 միլիոն մարդու անդրագիտություն վերացնելու պլան: Տեղական կազմակերպու-

թյուններն այս պլանը մոտավորապես մինչև 10 միլիոն ավելացրել են, և աշխատանքն սկսել է ծավալվել սոցմրցման ու կուլտարչավի մեթոդների լայն կիրառումով: Մինչդեռ 1927/28 թվին մենք 800 հազար անդրադետ ենք սովորեցրել, իսկ 1928/29 թվին՝ 2 միլիոն — 1929/30 թվին կուլտորեցնենք 10,5 միլիոն անդրադետ (Կազանովիչ, ղեկուցում XVI համադումարին): 1931 թվին նախատեսվում է ուսուցման ցանցի մեջ ընդգրկել 17,5 միլիոն անդրադետ:

Մոսկվայի մարզում կուլտարչավի հետեվանքով զբաղիտության ուսուցումն ընդգրկել է մոտ 600 հազար հոգի: Սակայն այս արդյունքը միանգամայն անբավարար է, և Խորհուրդների Մոսկովյան II համադումարն անդրադիտության վերացման աշխատանքի վիճակը դոտավ անբավարար: Հենց այս համադումարն էլ խնդիր առաջադրեց, վոր ամբողջ մեծահասակ բնակչության (քաղաքում, և ձեռնարկություններում մինչև 50 տարեկան, իսկ գյուղում՝ մինչև 40 տարեկան) անդրադիտության վերացումն ավարտվի 1931 թվին, իսկ կիսադրադիտության վերացումը՝ 1932 թվի ընթացքում: Ուստի և լիկվայանները պետք է վերածվեն մեծահասակների տարրական և ավելի յերկարատև դպրոցների և այլն և այլն:

6. ՄԱՍՍԱՆԵՐԻՆ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋԸ ԶՈՐԱԿՈՉԵ- ԼՈՒ ՁԵՎԵՐԸ

Այս գլուխը պետք է նվիրվի կուլտուրական աշխատանքի այն նոր ձևերի ու մեթոդների պարզաբանմանը, վոր կուլտուրայի համար մշած պայքարում մասսաները հենց իրենք են ստեղծել: Այս ձևերից հիմնականն ու գլխավորը կուլտարչավն ու կուլտեստաֆետն են:

Կուլտարչավը մասսաների շարժումն է՝ կուլտուրական ճակատի վորոշ բնագավառներին տիրապետելու համար: Այս շարքն են դասվում անդրադիտության վերացման և ընդհանուր ուսուցման արչավը, դրադարանային արչավը, նախադպրոցական արչավը և այլն: Մեղնում մեծ տարածում դոտած արչավները կուլտուրայի համար մղվող պայքարին բանվորներից, գյուղացիներից ու ինտելիգենտներից հարյուր հազարավոր կուլտ. բանակային են մասնակից դարձել: Կուլտրանակայինն ագիտատոր և կազմակերպիչ, իսկ մի շարք դեպքերում՝ կուլտուրական աշխատանքի անմիջական ղեկավարը: Կուլտարչավի պայմաններում կուլտաշխատանքը դադարում է գերատեսչական զործ լինելուց և դառնում է մասսաների իրենց

խիղ զործը, վորոնք կոտորում են զաստկաբաշխին
թշնամու զեմադրությունը և կուլտուրական շինարարության ասպարիզում հսկայական տեմպեր
են ձեռք բերում:

Կուլտեստաֆետը կուլտուրական ճակատի
սոցմրցման ե'լ ավելի բարձր ձևերից մեկն է:
Կուլտեստաֆետի առանձնահատկություններն
են. ա) այն կատարվում է լայն ճակատով, ընդ-
գրկելով վոչ թե կուլտուրական շինարարության
առանձին բնագավառներ (ինչպես կուլտարչավի
բնագավառում այդ տեղի ունի), այլ՝ վճռական
ողակներ. բ) այն կատարվում է կոնկրետ առա-
ջադրությունների (մարչրուտների) սկզբունքով.
դ) կուլտեստաֆետի հենակետերն են՝ ձեռնար-
կությունները, կոլտնտեսություններն ու խորհ-
տնտեսությունները, վորոնք իրար հետ սոցմրց-
ման մեջ են մտնում: Կուլտրանակայիների հիմ-
նական մասսան բանվորները, կոլտնտեսականնե-
րը, չքավորներն ու միջակներն են. դ) կուլտես-
տաֆետն անմիջականորեն կապվում է արգֆին-
պլանի ու գյուղատնտեսության սոցիալիստական
վերակառուցման համար մղվող պայքարի հետ:

Կուլտշինարարության ասպարիզում մասսա-
ների մասնակցությունն աճելու ընթացքում
կուլտարչավն ու կուլտեստաֆետը տեղում (ըստ

վում) են կուլտուրական հեղափոխության
խնդիրները հարվածայնորեն իրականացնելու մի-
ջարք նոր ձևերով ու մեթոդներով: Ձեռնարկու-
թյուններում ու կոլտնտեսություններում առաջ
են դալիս կուլտպոստեր: Կուլտգորհն ե'լ ավելի
մեծ տարածում է գտնում, վորպես կուլտաշխա-
տանքի արագ վերակառուցման ու ճեղքվածքների
վերացման մեթոդ: Կուլտուրական շինարարու-
թյան պրակտիկայի ասպարեզ է քաշված «հասա-
րակական բուլքիրը» և այլն:

7. ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՊԼԱՆ

Թեմայի վերջին մասում ունենդիրներին
պետք է սուսադրել միասնական կուլտպլանի
պրոբլեմը: Միասնական կուլտպլանի նպատակը
զանազան կադմակերպությունների (Լուսարժին,
արհմիություն, ԿԵՖՄ, կամավոր ընկերություն,
կոոպերացիա) վարած կուլտ աշխատանքի միա-
ցումն ու կանոնավոր ծրագրումն է: Միասնական
պլանի մշակման և իրականացման գործը ղեկա-
վարում են կուլտուրական խորհուրդները,
վորում են ամբողջ կուլտուրական հե-
ղափոխության շտաբները: Միասնական կուլտ-
պլան պետք է ունենա ամեն մի գործա-

րան, կոլտնտեսութիւն, խորհրդային տնտեսութիւն,
գյուղ, շրջան և վերջապես՝ ամեն մի մարդ:
Հենց այս պլանն էլ կուլտուրական ճակա-
տում պրոլետարիատի ծավալուն հարձակում գոր-
ծելու ստրատեգիական պլանն է: Միասնական
կուլտպլանի համար մղվող պայքարում և կուլտու-
րական ճակատի հիմնական խնդիրների շուրջը
մասսաների հետագա մոբիլիզացիայի գործում
լուրջ քայլ պիտի հանդիսանա հարվածային միամ-
սյակը (մայիսի 20-ից մինչև հունիսի 20-ը), վոր
անց է կացվում Լեպսեյի անվան գործարանի
բանվորների նախաձեռնութեամբ: Միամսյակի
նպատակն է՝ ստուգել 1931 թ. կուլտպլանի ի-
րացման ընթացքը և ապահովել այդ պլանի հա-
րկուր սովորյալ կատարումը: Մի ամսվա ընթաց-
քում պետք է աշխատել կուլտպլանը հասցնել ամ-
են մի կուլտբանակային, մեծապէս բարձրաց-
նել կուլտխորհուրդների ակտիվութիւնը, անմի-
ջապէս վերացնել գոյութիւն ունեցող ճեղքվածք-
ները, լուսավորութեան ամբողջ աշխատանքն ա-
մարային ձևերի փոխադրել, լուսավորութեան ա-
պարատի յերեսն ամենավճռական կերպով դարձ-
նել դեպի արտադրութիւն, դեպի հանուն արդ-
ժինպլանների մղվող պայքարը, դեպի գյուղա-

աշխատեցական կամպանիայի խնդիրները, դեպի նոր
կառուցումները և այլն:

Ամբողջ մշակման ավարտումն ու գործնական
արդյունքը պետք է լինի կուլտուրալորութեան
ապարատը հարվածային միամսյակ անցկացնելու
գործին մասնակից դարձնելը: Ուստի յուրաքան-
չյուր զպրոցում ամենից առաջ պետք է քննու-
թյան առնել և պարզել տվյալ ձեռնարկութեան,
խորհունդութեան ու կոլտնտեսութեան կուլ-
տուր-լուսավորական աշխատանքի վիճակը,
ստուգել, քե արդյոք միասնական կուլտպլան գո-
յութիւն ունի՞, կուլտխորհուրդ կազմակերպված
ե արդյոք, ի՞նչ կոնկրետ արդյունքներ են ունեցել
լուսավորութեան տեղական կազմակերպութիւն-
ների ու հիմնարկների կիսամյա բոլոր աշխատանք-
ները: Հենց տեղն ու տեղը, պարագլուխների
ժամանակ պետք է մշակել միամսյակի ծրագիրը և
ստուգել, թե ի՞նչ չափով է այն համապատասխա-
նում կուլտուրական ճակատի նկատմամբ կուսակ-
ցութեան առաջադրած հիմնական խնդիրներին և
այլն: Յեւ, վերջապէս՝ խմբակն ակտիվ կերպով
պետք է մասնակցի միամսյակն անցկացնելու ծա-
վարման գործին, կուլտբանակի ամբողջ աշխա-
տանքը նոր աստիճանի վրա դնելու հաղորդիչը
հանդիսանա, աշխուժացնի կուլտարշավն ու

կուլտեստաֆիեար, առաջ տանի ընդհանուր անի-
նիկական ուսուցման իրականացումը, աշխատի,
վոր դործարանում կամ դյուղատնտեսության մեջ
պոլիտեխնիկական դպրոցի յերեխաների պարապ-
մունքները կանոնավորվեն, միամսյակի նշանա-
կության մասին մի շարք զեկուցումներ կարդա-
ահավասրիկ աշխատանքի այն խնդիրներն ու ձևերը,
վորոնք կարող են հանձնարարվել՝ տեսական ու-
սուցումը մեր շինարարության հետ կապելու նը-
պատակով:

Ունկնդիրների կողմից հարվածային միամ-
սյակին մասնակցելն սկիզբ պետք է հանդիսանա
նրանց հետագա սխտեմատիկ մասնակցությանը
կուլտուրական շինարարության դործին:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ՀԱՄԱՐ

1. XVI կուսհամագումարի արդյունքները
(Համկ(բ)Կ.ԿԿ-ի կուլտպրոպի ժողովածու, Ռուս
պետհրատ, 1930 թ. էջ 100-110: Գլուխ «XVI հա-
մագումարն ու կուլտուրական հեղափոխության
պորբլմները»:

2. Համ Կ(բ) Կ. ԿԿ հուլիսյան պլենումի բանա-
ձևերը, Ռուսպետհրատ, 1928 թ., էջ 19-29: Բա-
նաձեպ՝ ընդ Մոլոտովի զեկուցման առթիվ, «Տեխ-
նիկական կադրերի պատրաստման խնդիրներ
մասին»:

3. Համ Կ(բ) Կ. ԿԿ նոյեմբերյան պլենումի ար-
դյունքները: Գրադարան Համ Կ (բ) Կ. ԿԿ.
Աппо ЖК-ի և «Партработник» Հանդիսի: «Պրի-
բոյ» 1929 թ.: Գլուխ՝ տեխնիկական կադրերի
պատրաստումը, էջ 102-115 և բանաձև հուլիսյան
(1928 թ.) պլենումի վորոշումների կատարումը՝
տեխնիկական կադրեր պատրաստելու մասին» էջ
164-175: 4. Ի. Ստալին «Տնտեսավարների անե-
լիքները», Միացյալ Պետհրատ «Մոսկովսկի Ռաբո-
չի» 1931 թ.:

5. Համ Կ (բ) Կ. ԿԿ փետրվարի 21-ի վորոշումը
«Ընդհանուր տարրական ուսուցման մասին
(«Պրավդա», 3 մարտի 1931 թ.

6. Խորհուրդների համառուսական XV հա-
մագումարի վորոշումը «մասսայական դպրոցի
ընդհանուր ուսուցման ու պոլիտեխնիկացման մա-
սին» («Իզվեստիա», 6 մարտի 1931 թ.):

7. Համամիութենական 2-րդ կուսխորհրդակ-
ցության բանաձևերը՝ ժողովրդական լուսավո-
րության հարցերի առթիվ, Ռուսպետհրատ, 1930
թ., էջ 3-35:

8. Պոլիտեխնիկական կրթության I համա-
գումարը: Ռուսպետհրատի բանաձեպեր ու փոր-
ձեր:

շումներ, 1930 թ., հղ 3-30 և 82-88, հրատարակ.
2-րդ:

9. К итогам II Московского областного съезда советов РК. и КДИ, изд. мособлисполкома, 1931 г. стр 99—108.

10. Հեղափոխության դորձարանի բանվորների դիմումը — «Ивестия» 11/V 1931 թ.:

11. Դեպի ընդհանուր տեխնիկական ուսուցում
— «Պրավդա»-յի «առաջնորդը»,

ԳԻՆԵ 15 ԿՈՊ. (1 ժ.)

ОСНОВНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
КУЛЬТУРНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА

Госиздат ССР Армении
Эривань — 1931

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0225485

44.776